

Nordslesvig i 1891.

Af Gustav Johannsen.

Dersom Nordslesvigerne i deres nationale Kamp vilde hengive sig til at betragte Vanskelighederne, som Tyskerne taarne op for dem, istedetfor at overvinde dem én for én, saa vilde deres Haab paa en bedre Fremtid let hist og her miste sin grundmurede Sikkerhed og Modstanden imod Tyskeriet tabe i Fasthed og Styrke. Men det er netop en uvurderlig Egenskab hos denne lille Befolkning, at den altid søger at overvinde Vanskelighederne én for én, thi dette fører til den i den nationale Kamp nødvendige Disciplin og avler en skarp Forstaaelse af, hvad der paa hvert enkelt Omraade kan gøres for at bøde paa de Brøst, et undertrykt Folkeliv let kommer til at lide af.

I Aaret 1891 var det atter Kampen for Modersmaalet, der stod øverst paa Dagsordenen. Officielt er denne Kamp i en Række af Aar bleven ført af den samlede Befolkning ved Petitioner og Henvendelser til de særlig med Kirke- og Skolevæsenets Ledelse betroede preussiske Autoriteter. Saaledes i 1884, da henimod 9000 myndige Mænd i en Petition bade den preussiske Kultusminister om Ophævelsen af Skoleinstruktionen af 9de Marts 1878; og i 1889, da over 10,000 Skoleinteressenter bade den preussiske Regering i Slesvig om Ophævelsen af den skærpede Skole-

instruktion af 18. December 1888, ved hvilken Modersmaalet saa godt som uddreves af Almueskolen.

Da disse Henvendelser imidlertid ikke frugtede det ringeste, indsendte i Slutningen af 1890 imellem 13- og 14,000 valgberettigede Nordslesvigere en Petition til det preussiske Deputeretkammer og bade om Hjælp ligeoverfor de ubønhørlige Autoriteter. Denne Petition blev i Deputeretkammets Petitionsudvalg underkastet en til Forretningsordenen svarende Drøftelse, men i en skriftlig Betænkning af 21. April 1891 udtalte Udvalgsmajoriteten som sin Mening, at Kamret ikke burde inklade sig paa en Drøftelse af Petitionen i Plenum, men vedtage Overgang til Dagsordenen.

Da Udvalgsbetænkningen var bleven tilstillet Deputeretkammets Medlemmer, stillede de to nordslesvigske Deputerede strax et Andragende til Kamret om at forkaste Udvalgets Forslag og at lade Petitionen komme til Forhandling i Kamrets Plenum. Men Landdagen sluttedes, inden disse to Andragender kom paa Dagsordenen.

Det var ikke uden Betydning, at man denne Gang havde opnaaet en skriftlig Betænkning af Petitionsudvalget, hvilket hidtil ikke havde været til at opnaa for lignende nordslesvigske Petitioner. Men det tør nok kaldes sørgeligt, at preussiske Folkerepræsentanter kunde kalde den Maade, hvorpaa Regeringen søger at germanisere den nordslesvigske Befolkning gennem Almueskolerne, en „skaan-som“ Fremgangsmaade, som det hedder i Betænkningen. Og ikke mindre sørgeligt er det, at Udvalgets Majoritet ikke kunde indse, at denne Germaniseringsmaade staar i Modstrid med det i Annexions-Patentet af 12. Januar 1867 indeholdte Løfte, der ordret lyder saaledes:

„Vi ville opretholde Hertugdømmernes Love og Indretninger, for saavidt som de ere Udtryk for berettigede Ejendommeligheder og kunne blive bestaaende uden at skade de af Statens Enhed og dens Interesser betingede Fordringer.“

For almindelige Mennesker plejer Sproget, Modersmaalet, at være en berettiget Ejendommelighed, og det tyder ikke paa stor Tillid til den preussiske Stats Fasthed, at en saadan Ejendommeligheds Bevarelse hos en lille Befolkning som den nordslesvigske, paa 150- til 200,000 Sjæle, skulde kunne skade den store preussiske Stats Enhed og Interesser. Nordslesvigerne ere imidlertid vante til saadanne forunderlige Forklaringer fra preussisk Side, saa den nævnte Udvalgsbetænkning ikke berørte dem videre.

I Juli Maaned begyndte de forskellige Provstisynoder at afholde deres aarlige Møder, og nu førtes Kampen for Modersmaalet over i disse.

Den 8de Juli afholdt Sønderborg Provstisynode sit Aarsmøde paa Raadhuset i Sønderborg. Paa dette Møde henledte Gaardmand og Landdagsmand H. Lassen-Lysabild Synodens Opmærksomhed paa den Maade, hvorpaa Religionsundervisningen bliver meddelt i de nordslesvigske Almueskoler. Det var uforsvarligt, mente han, at man i vor Tid indførte et fremmed Sprog ved Religionsundervisningen, at man indskrænkede denne, hvor den endnu gives paa Modersmaalet, fra sex til fire Timer ugentlig, og ikke meddelte nogensomhelst Undervisning i selve Modersmaalet. Saadanne Forhold vare vel egnede til Eftertanke, især naar der allerede iforvejen i kirkelig Henseende fandt en Tilbagegang Sted. Kirkeforstanderskaberne og Synodeudvalgene havde rigtignok gjort Skridt for at hidføre en

Forandring i denne Henseende, men hidtil uden Resultat. Han vilde denne Gang afse fra at foreslaa et lignende Skridt fra Provstisynodens Side, men han opfordrede enhver til i sin Kreds ikke at tabe denne Sag af Sigte og vedblivende at arbejde for, at Manglerne kunde blive afhjulpne. Han havde hørt, at der var bleven indført dansk Sprogundervisning i Byen Sønderborgs Almueskoler, hvor man i mange Aar ikke havde haft dansk Religionsundervisning. Hvis dette var Tilfældet, vilde han spørge, om det ikke turde anses for muligt, at opnaa lignende Indrømmelser paa Landet, hvor Religionsundervisningen endnu hovedsagelig meddeles paa Dansk.

Synodens Formand, Provst Reuter, Sognepræst i Broager, svarede, at ogsaa han holdt det for en stor Ulempe, at der ikke af Hensyn til Religionsundervisningen ugentlig gaves to Timers Undervisning i dansk Sprog. Synodeudvalget havde i meget bestemte og skarpe Udtryk udtalt sig imod de nuværende Forhold, og at dette ikke havde frugtet, maatte han personlig beklage dybt. I Sønderborgs Almueskoler meddeltes faktisk ugentlig to Timers Undervisning i dansk Sprog. Dette var imidlertid ikke noget nyt, thi i de øverste Klasser havde man altid bibeholdt disse Undervisningstimer.

Gaardejer Nissen-Viby opfordrede Lassen til at stille en Resolution i den af ham og Provsten omhandlede Sag, saa hele Synoden kunde faa Lejlighed til at udtale sig om den.

Sognepræsten i Dybbøl, Clausen, konstaterede, at Kirkeforstanderskaberne tidligere havde indgivet Andragender til Konsistoriet angaaende Religionsundervisningen, og efter de Svar, disse havde modtaget, fandt han det

passende, at Provstisynoden nu gjorde et lignende Skridt. Det var Reformationens Grundsætning, at Guds Ord skulde forkyndes paa Modersmaalet, og denne Grundsætning maatte allermindst fornægtes overfor Børnene. Ulemperne ved de nuværende Forhold havde vistnok alle Præster erfaret, baade ved Skoleinspektionen og ved Konfirmationsundervisningen. Han sluttede sig fuldstændig til Nissen og vilde ligeledes opfordre Lassen til at stille en Resolution. Det vilde støtte Provstisynodemedlemmerne meget under deres senere Virksomhed i Sagen.

Lassen stillede nu en Resolution, hvori Provstisynoden udtalte, at det var nødvendigt, at der atter meddeltes sex Timers Religionsundervisning paa Modersmaalet, og at der, for at gøre denne Undervisning frugtbringende, tillige meddeltes ugentlig mindst to Timers-Undervisning i dansk Sprog.

Resolutionen vedtoges med overvældende Majoritet.

Den 29. Juli afholdt Haderslev Provstisynode sit Aarsmøde i Haderslev, og paa dette fremdrog Gaardejer Ph. Møller-Jægerup Sprogsagen og stillede følgende Resolution:

„Under Hensyn til, at det er af den mest indgribende Betydning for vore Børns religiøse Kundskaber og Udvikling samt for det kirkelige og sædelige Livs fremtidige Trivsel i vore Menigheder, at Religionsundervisningen i Skolen gøres Børnene saa let tilgængelig og letfattelig som muligt, og i Betragtning af, at dette ikke kan ske under de nuværende Forhold, beslutter Synoden, hos Provstisynoden at andrage paa, at denne vil formaa Konsistoriet til at gøre sin Indflydelse gældende for, at Religionsundervisningen i Provstiets Folkeskoler herefter atter bliver

meddelt udelukkende paa Dansk, samt at der af Hensyn til denne Undervisning genindføres ugentlig mindst to Timers Undervisning i dansk Sprog.“

Forslagsstilleren støttedes kraftig af Mussmann-Mariasminde og Skau-Sommersted, ligesom ogsaa Sognepræsterne Groth-Maugstrup og Tonnesen-Hoptrup talte i Resolutionens Aand. Ved Afstemningen vedtoges Resolutionen med stor Majoritet.

Den 31. Juli holdt Tørninglen Provstisynode sit Aarsmøde i Gram Kirke. Her fremsattes af Gaardejer Bennetzen-Skjoldager et lignende Andragende som de i Sønderborg og Haderslev vedtagne Resolutioner. Hansen-Kastrup, Jensen-Reisby, Dyrlæge Bjorholm og Sognepræsten v. Brincken støttede Andragendet kraftig, og ogsaa Sognepræsterne Wulf-Vodder, Paulsen-Højrup og Nissen-Gram talte overbevisende om Nødvendigheden af dansk Religionsundervisning og to danske Sprogtimer ugentlig. Ved Afstemningen vedtoges Bennetzens Andragende ligeledes med stor Majoritet.

Den 24. November aabnedes Provinssynodens femte ordentlige Møde i Rendsborg. Præsidenten meddelte strax den første Dag, at der var indkommen et Andragende fra Haderslev Provstisynode om, at Religionsundervisningen i Almueskolerne i Nordslesvig fremtidig udelukkende maatte meddeles paa Dansk, og at der samtidig ugentlig maatte gives to Timers Undervisning i det danske Sprog. Lignende Andragender forelaa fra Sønderborg og Tørninglen Provstisynoder. Allerede den næste Dag kunde Præsidenten meddele, at Sognepræsten Provst Schmidt-Svenstrup havde stillet et Andragende om ugentlig to Timers Undervisning i det danske Sprog, og at der fra Præster i Haderslev

Provsti var stillet et lignende Andragende. Samme Dag stillede Lassen-Lysabild, støttet af ti Provinssynodemedlemmer følgende Andragende:

„Under Henhold til de forskellige fra Nordslesvig indløbne Petitioner vedrørende Religionsundervisningen osv. i de derværende Folkeskoler, tillader Undertegnede sig følgende Forslag: Den højærværdige Synode vil beslutte, under Overvejelse af

1) at Religionsundervisningen i de nordslesvigske Folkeskoler efter Instruksen af 18. December 1888 kun delvis meddeles i Børnenes Modersmaal — det danske Sprog —, og at den danske Sprogundervisning er fuldstændig udelukket fra Folkeskolen;

2) at det kan befrygtes, at Følgen deraf vil være en Tilbagegang i de religiøse Kundskaber og dermed tillige en Aftagen af vor Menigheds religiøse og sædelige samt hele kirkelige Liv; og

3) at det maa synes paabudt af Nødvendigheden, at der i de Skoler, hvor den vigtigste Undervisningsgenstand, Religionen, meddeles paa Dansk, ogsaa maa meddeles tilstrækkelig Undervisning i dette Sprog, -- hos det kongelig evangelisk-lutherske Konsistorium at andrage paa, at Højssamme med alle Kræfter hos den kongelige Statsregering virker hen til, at Religionsundervisningen i de nordslesvigske Folkeskoler paa Landet for Fremtiden bliver meddelt paa Dansk i sex Timer ugentlig, samtidig med, at der indføres en dansk Sprogundervisning af mindst to Timer om Ugen.“

Provst Schmidts Forslag var understøttet af ti gejstlige Medlemmer af Provinssynoden og lød saaledes:

„Den højærværdige Synode vil beslutte at anmode det kongelig evangelisk-lutherske Konsistorium i Kiel om hos

Hs. Excellence Kultusministeren at andrage paa, at der i de nordslesvigske Menigheder, i hvilke der gives fire danske Religionstimer i Skolerne, desuden maa blive indført ugentlig to danske Sprogtimer, for at Religionstimerne maa blive virkelig frugtbringende og ikke tildels blive gjorte til Sprogtimer.“

I Mødet den 28. November meddelte Præsidenten, at der fremdeles var indløbet en Petition fra fem Præster i Haderslev Provsti og fra otte Præster i Nørre-Tønder Provsti om ugentlig to Timers dansk Sprogundervisning i Almueskolerne i Nordslesvig.

I Mødet den 30. November fik baade Lassen-Lysabild og Provst Schmidt-Svenstrup Ordet for at motivere deres Andragender.

Lassen henlede Synodens Opmærksomhed paa det uheldige og forvirrende i, at der gives to tyske Timer i Religion, hvilket han erklærede for uheldigt, baade i pædagogisk og kristelig Henseende. Skulde Religionsundervisningen strax fra først af og ogsaa senere meddeles Børnene fuldtud forstaaeligt og blive frugtbringende, maatte den gives paa Modersmaalet og Børnene undervises i dette mindst to Timer ugentlig.

Provst Schmidt vilde bibeholde de to tyske Religions-timer, men holdt det for saare nødvendigt, at der indførtes ugentlig to Timer Undervisning i dansk Sprog.

Derefter tog den kongelige Kommissarius Ordet og meddelte, at han havde indberettet til Kultusministeren om de af Provstisynoderne i Haderslev, Tørninglen og Sønderborg vedtagne Andragender, og at han fra Kultusministeren havde modtaget en Svarskrivelse, hvori det paa det strængeste blev paalagt ham, at stille sig imod

disse Andragenders Vedtagelse af Fællessynoden. Han bad derfor Synoden om at forkaste baade Lassens og Provst Schmidts Andragender. Provstisynodernes og Lassens Andragender mente han at turde betegne nærmest som politiske.

At der nu udbrød en almindelig Storm imod Lassens Andragende, og at Provst Schmidt kun støttedes af enkelte gejstlige Kolleger, var naturligt for en Forsamling som Rendsborg-Synoden. For Lassens Andragende talte den næste Dag kun Proprietær Mussmann-Mariasminde og pensioneret Lærer Asmussen-Flensborg, og for Schmidts Andragende vovede kun fem gejstlige Herrer at tale, til dels meget spagfærdigt. Provst Schmidt havde da ogsaa strax den første Dag faaet en saadan Skræk i Anledning af den mødte Modstand, at han selv fremkom med et Ændringsforslag til sit eget Andragende. Dette Ændringsforslag gik ud paa at sætte „fornøden“ istedetfor „to Timers“ Sprogundervisning om Ugen.

I Mødet den 4. December fremkom Professor Kawerau-Kiel med et Ændringsforslag til Provst Schmidts allerede forandrede Andragende. Dette vidunderlige parlamentariske Produkt lød:

„Jeg andrager paa,

at den højærværdige Synode vil beslutte, med Hensyn til Schmidts Andragende, under hvis Forhandling det fra velunderrettet Side klart er bleven udtrykt, at der paa højere Sted bestaar den bestemte Hensigt, at holde paa den legale Gennemførelse af Anvisningen af 18. December 1888: at der i Skolerne med dansk Religionsundervisning i nederste Klasse meddeles en saadan i sex Timer og i Mellem- og Overklassen i fire Timer, -- at udtale det

tillidsfulde Haab, at Undervisningsforvaltningen, saafremt der af Hensyn til en frugtbringende dansk Religionsundervisning skulde udfordres yderligere Forholdsregler, selv vil drage Omsorg for saadanne, men at den kirkelige Forvaltning vedvarende vil have sin fulde Opmærksomhed henvendt paa dette meget vigtige Spørgsmaal.“

Lassen havde endnu en Gang Ordet til sit Andragende og endte med at tage det tilbage til Fordel for Schmidts Andragende, hvorpaa denne tog Ordet for at afgive den Erklæring, at han tog sit Andragende tilbage til Fordel for Professor Kaweraus Forslag. Den nordslesvigske Lægmands Andragende var et Udtryk for den hos en stor Del af den nordslesvigske Befolkning endnu herskende konservative Religøsitet og Tillid til, at selv Tyskerne ikke i Længden ville kunne undslaa sig for at øve idetmindste i religiøse Spørgsmaal national Retfærdighed ligeoverfor Ikke-Tyskere. Han havde stillet sine Fordringer saa lavt, som Nordslesvigerne aldrig tilforn have gjort. Da han saa alligevel saa, at selv den højærværdige kirkelige Forsamlings Majoritet ikke havde Øje herfor, tog han sit Andragende tilbage.

Den tysksindede nordslesvigske Gejstliges Forslag var et Udtryk for Erkendelsen af den Ulykke, de sproglige Bestemmelser i Instruksen af 18. December 1888 føre til selv paa det kirkelige Omraade. En Erkendelse, som ingen ærlig Mand, der paa selve Stedet har Lejlighed til at se Instruksen Virkninger, kan undslaa sig for at blive paavirket af, han være nok saa arg en Tysker. Men et Vink fra Regeringens Side var nok til at fælde den modige Præstemand og til at trænge ham tilbage indenfor de Grænser, som en preussisk Embedsmand altid maa

befindes at holde sig indenfor af Hensyn til den preussiske Stats formentlige Interesser. Han gjorde Plads for Kieler-Professoren.

Og Professoren fra Kiel leverede et Unikum af et kirkeligt-parlamentarisk Forslag, som ikke rakte Grundtanken i det oprindelige Andragende en hjælpende Lillefinger. I Formen knuddret og i Indholdet intetsigende, kun forstaaeligt for saa vidt, at Professoren hendøde i ydmyg Tillid til Regeringens vise Indsigt i, hvad der tjener den erobrede danske Nationalitet i Nordslesvig bedst for at kunne blive skikket til at modtage den ene lyk-saliggørende Kultur, der udbredes af „das Volk der Denker“.

Hvorledes Synoden stillede sig ligeoverfor Kieler-Professorens Andragende, var aldeles uden Betydning, men det vilde have været godt at faa Forstand af og tjenligt i Fremtiden, naar de danske Medlemmer havde optaget Provst Schmidts Andragende og derved tvunget Fælles-synoden til at bekende Farve ligeoverfor den svage Ret-færdighedsgerning imod den nordslesvigske Befolkning, som anbefaledes i dette. Man maa derfor give Kritiken Ret, naar den siger, at det var et tarveligt Resultat af den saa lovende begyndte Bevægelse. Men ét bør dog ikke oversés, og det er, at Bevægelsen har formaaet Præsterne i Nordslesvig til paa en enkelt Undtagelse nær at udtale sig imod Skoleinstruktionen af 18. December 1888. Og det, at selv Mænd, der i national Henseende ere den danske Befolknings Modstandere og staa i Magthavernes Tjeneste, i deres Hjerter ikke kunne frigøre sig for Erkendelsen af den nationale Forurettelse, hvorunder den nordslesvigske Befolkning lider, det har sin Betydning og maa slaas fast som et uomtvisteligt Bevis paa, hvor stor den lille Befolknings nationale Lidelser ere.

At den nordslesvigske Befolkning samtidig fik et nyt Bevis for, at den ikke kan vente ringeste Hjælp fra anden Side end fra den Kraft, der boer i en urokkelig Villie til Selvhjælp, har ogsaa sin store Betydning. En saadan Overbevisning gør opfindsom paa Midler, som for den udenforstaaende ere utænkelige, og letter det Arbejde, der er absolut nødvendigt for Bevarelsen af den helligste Arv, vi have modtaget efter vore Forfædre: dansk Sprog og dansk Nationalfølelse.

Et af disse Midler ere Foredragsforeningerne. I disse Foreninger slutte Medlemmerne sig sammen for ved Hjælp af de Kræfter, der staa til deres Raadighed, at udvikle Sans for og nøjere Kendskab til deres Forfædres Historie og deres Folks hæderlige Kulturudvikling i Tidernes Løb. Dette Kendskab avler atter Kærlighed til eget Folk og Land, styrker Nationalitetsfølelsen og gør skikket til at staa imod det fremmede. Modersmaalet plejes i disse Foreninger ved Taler, Oplæsning og Sang, Kundskaber udbredes og erhverves paa mange forskellige Omraader, og Sansen for disses Erhvervelse skærpes og bliver mere og mere almindelig. Hvad Skolen ikke har givet Barnet, bydes her de Unge paa en letfattelig og tiltalende Maade. Thi da Foredragsholderne i Almindelighed ere Mænd, der ikke have nydt akademisk Uddannelse men ere fremgaaet af Almueskolerne, og i de heldigste Tilfælde have haft Lejlighed til videre aandelig Udvikling paa en Folkehøjskole eller et Skolelærerseminarium, saa ere deres Foredrag næsten altid let fattelige og altid fri for forvidt-gaaende Forudsætninger angaaende Tilhørernes Udvikling paa det Omraade, Foredraget bevæger sig paa. Man ser derfor ogsaa, at Tilhørernes Tal ved Foredragsmøderne

stiger fra Aar til Aar, og at Foreningernes Antal tager til, ligesom ogsaa de Egne, der tidligere ikke kendte til saadanne Foreninger og Møder, nu have aabnet sig for det nye aandelige Liv. Tidligere var det navnlig Vester-egnen og Østkysten, der kendte til Foredragsforeninger og Foredragsmøder, men i de sidste Aar og navnlig i det sidste er Højderyggen kommen godt med, endog helt ned til den Grænse, hvor plattysk Tale blander sig med almindelig dansk Omgangssprog. Fra Efteraar til Foraar bringe vore Dagblade idelig Beretninger om afholdte Foredragsmøder og Indbydelser til nye.

Side om Side med den store Udbredelse af Sans for aandelig Udvikling og Kundskabers Erhvervelse igjennem Foredragsmøderne voxer Trangen til Læsning. Foruden de ældre Sognebibliotheker findes der nu over hele Nordslesvig 112 private Bogsamlinger, der alle er oprettede af „Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig“, og i disse Bogsamlinger findes 44,000 Bind, for største Delen de bedste Frembringelser i den danske Skønlitteratur. Den nævnte Forening har desforuden uddelt som Gaver circa 50,000 Bind, hvoraf circa 25,000 Bind vare Skolebøger.

For at ogsaa de, der føle Trang til at granske i vort Folks Historie, vort Lands og vort Sprogs Udvikling gennem Tiderne, kunne faa de nødvendige Hjælpkilder i Nærheden, er der i Flensborg oprettet en Bogsamling, der tæller over 3000 Bind, hvoraf en stor Del ere historiske, statistiske, politiske og andre Kildeskrifter, særlig Kildeskrifter for Sønderjyllands Historie. — Og alle disse Bogsamlinger benyttes flittig.

Nogle Mænd fra forskellige Egne i Nordslesvig havde

offentligt opfordret til at yde Bidrag til et Mindesmærke for den i 1886 afdøde Rigsdagsmand J. P. Junggreen, en fremragende Forkæmper for den nationale Sag under det preussiske Herredømme. Det var ikke Meningen at rejse et i kunstnerisk og materiel Henseende storslaaet Monument, nej, en Bautasten, der kunde fortælle om den Hædredes Betydning for sit Folk og Fortjenester af den nationale Sag, vilde man rejse: en Tak fra Samtidige og en Opfordring til yngre Slægter til at følge et fremragende Exempel. Den 14. August, Junggreens Fødselsdag, skulde Mindesmærket afsløres, og for nu at være sikker paa, at Autoriteterne ikke skulde finde paa at forhindre det, henvendte man sig til disse paa den loyaleste Maade om Tilladelse til denne Tankes Udførelse. Baade Stedets Politimester og øverste gejstlige Myndighed ja selv Ministeren forelagde man Sagen, meddelte dem den paatænkte Indskrift paa Mindesmærket og Talen, som agtedes holdt ved Afsløringen. Man fik da ogsaa Lov til at sætte Mindestenen paa Aabenraa Kirkegaard over den Afdødes Grav og til i Overværelse af en stor Forsamling af danske Mænd og Kvinder fra hele Nordslesvig at afsløre og indvie den. Nu staar der paa den fredelige Kirkegaard en smuk Mindesten, paa hvilken der staar at læse:

J. P. Junggreen,

født den 14. August 1827, død den 19. Juli 1886.

Nordslesvigske Medborgere rejste denne Sten.

Lykkeligt det Folk, der fostrer slige Sønner!

Det var anden Gang, at Nordslesvigerne rejste et Mindesmærke over en afdød Stridsmand, der havde talt den lille Befolknings Sag i det tyske Riges lovgivende Forsamling, frembaaret dens Klager og Ønsker og udtalt dens urokkelige Haab om kommende Tidens Retfærdighed.

Men Klagerne ere ikke forstummede, Ønskerne ikke forandrede og Haabet ikke svækket. Paa de større politiske Møder, der i Aarets Løb afholdtes i forskellige Egne, vidnede Stemningen allevegne højt om Befolkningens trofaste gamle Sindelag og Mod.

At Nordslesvigerne heller ikke i 1891 slap for Udvisninger af danske Undersaatter, Afvisninger af danske Lystrejsende, der kom fra de nærliggende danske Øer og kun havde til Hensigt at besøge den smukke slesvigske Østkyst med dens mange historisk minderige Steder, Overgreb af Gensdarmer, Anklager imod den dansk-nordslesvigske Presse (Redaktøren af „Flensborg Avis“, Jessen, idømtes femten Maaneders Fængsel*), Retsforhandlinger i Anledning af Afsyngelsen af danske Fædrelandssange og andre lignende Ubehageligheder, foreligger der mangfoldige Exempler paa.

Tyskerne have opdaget, at de danske Foreninger og de mange danske Møder have en stor Betydning for det dansk-nationale Livs Bevarelse i Nordslesvig, og da det ikke gaar dem hurtig nok med den officielle Germanisering af den lille Befolkning, saa have de været ivrige for at danne tyske Foreninger. Men det er næsten lutter indvandrede og for Nordslesvigerne fremmede Mænd, der staa i Spidsen for disse nye tyske Foreninger, Medlemmerne ere Embeds- og Bestillingsmænd og af disse afhængige Sjæle, foruden et lille Tal Hjemmetyskere, og Sprog og Skik er de fremmedes. De vil udkøbe den danske Befolkning, d. v. s. købe den hjemlige Landbefolknings Ejendomme og sælge disse til Tyskere, men de har selv ingen

*) Denne Dom blev kasseret af Rigsretten i Leipzig og henvist til ny Forhandling ved Landsretten i Flensborg.

Midler og tigge derfor Bidrag udenfor Nordslesvig. Deres Møder have været saa svagt besøgte, at de ere blevne til Spot for den danske Befolkning. Den Presse, hvorover de raade, staar saa langt under den dansk-nordslesvigske Presse; at dens Indflydelse paa Befolkningen er at regne lig Nul. Det er en Presse, som fremkom under det bismarckske Regimente, og en Tysker har sagt, at „den skriver for Løn og prostituerer sin Brødherre ved paa-trængende og løgnagtige Forsvar, hvorved den skader mere end Modstanderne formaa.“ Hidtil have Tyskerne derfor næppe vundet en eneste Sjæl, og deres Foreninger ville kun faa Betydning som Understøttelsesforeninger for Agitatorer af tvivlsom Karakter og Existents.

Og om vi Nordslesvigere end maa erkende, at

Trange Tider langsomt skrider,
langsomt skrider, det har den Art;

saa se vi dog frejdig ind i Fremtiden med det faste Haab:

Se, nu er Stunden næsten oprunden,
næsten oprunden, som gør os glad!